

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I L B I

WILEŃSKIE BIURO INFORMACYJNE (WILBI) GARBARSKA 7-2.

Nr.

Wilno, dnia 2 sierpnia 1935 r.

1333.

T r e ś ć n u m e r u :

I. ZAGADNIENIE POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

1. "Memeler Beobachter" w sprawie projektów rozwiązania kwestji wileńskiej.-
2. "Ukininku Patarejas" w sprawie stosunków polsko-lit.

Dział.Str.

I. 1.
" "

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

3. Obchód rocznicy zajęcia przez Litwinów Wilna.-
4. Sprawa sądowa Voldemarasa.-

III. 2.
" "

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

5. "Vilniaus Rytojus" o liczebności i sytuacji Litwinów wileńskich. /c.d./.-

VIII. "

BIULETYN KOWIEŃSKI

W I E S I

WIENSKIE BIURO INFORMACYJNE (WIENSKA GABRYNKA 7-3)

1888.

Wino, dnia 2 sierpnia 1888 r.

Nr.

T e s t

I. ZAGADNIENIE POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

Całk. Ser.

1. "Menschen Beobachter" w sprawie projektów rozwiązania kwestji wiedeńskiej. -
2. "Ukinimku Patateja" w sprawie stosunków polsko-łit.

I. I.
" "

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WNEĘTRZNEJ I ŻYCIĘ SPOŁECZNE.

K r o n i k a .

III. S.
" "

3. Opóźnienie rocznicy zajęcia przez Litwinów Wina. -
4. Sprawa sądowna Voldebrassa. -

VIII. ŻYCIE LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

VIII. "

5. "Wiliński Rytort" o liczebności i swobodzie litwinów wileńskich. Vol. 1. -

I. ZAGADNIENIA POLITYKI ZAGRANICZNEJ.

"Memeler Beobachter" w sprawie projektów rozwiązania kwestji wileńskiej.
"Memeler Beobachter" Nr. 9 z 31.VII.1935 r. Art.p.t. "Kowieńskie uwagi na marginesie". Streszczenie:

W prasie polskiej kontynuowana jest polemika w sprawie stosunków polsko-litewskich i kwestji wileńskiej. Wynika z tego, że Polacy przykładają wielką wagę do podjęcia stosunków z Litwą. Znany publicysta polski, Okulicz, który kilkakrotnie bawił w Niepodległej Litwie opublikował w "Kurjerze Wileński" artykuł, przedrukowany następnie częściowo przez "Lietuvos Aidas". Okulicz wierzy w możliwość rozwiązania kwestji wileńskiej, wysuwając projekt wydzielenia w Wilnie okręgów, w którym mogłaby powstać rezydencja litewska. Wdzielona część miasta nosiłaby charakter eksterytorjalny. Na Górze Zamkowej powiewałyby flagi: polska i litewska. Rezydencja litewska w Wilnie byłaby uznana za część litewskiego terytorjum, znajdująca się pod litewską suwerennością. Połączenie rezydencji tej z Litwą byłoby utrzymywane przy pomocy litewskich kolei i innych litewskich środków komunikacji. Warunkiem takiego "uregulowania" kwestji wileńskiej byłoby nawiązanie ścisłych stosunków między Polską a Litwą, które stanowiłoby "więcej niż sojusz, a mniej, niż unja".-

Projekt autora operującego bardzo niejasnymi pojęciami jest całkiem nierealny. Litwa nie może się zadowolnić podobną do muzeum rezydencją. Przed uregulowaniem sprawy wileńskiej musi być rozstrzygnięta kwestja: za unją z Polską, czy też przeciwko unji? Ponieważ kwestja ta sama przez się jest zupełnie nierealna, przeto druga część tego projektu również nie nadaje się do dyskusji. Rezydencja litewska otoczona terenem pod polskimi rządami nie da się przecież pomyśleć.-

Jest rzeczą bardzo znamioną, że Polacy przy omawianiu stosunków polsko-litewskich nigdy nie wychodzą z punktu, na którym stosunki te właściwie się zatrzymały. Tym punktem wyjściowym jest decyzja Trybunału Haskiego z 1931 r., który ustalił, że Litwa przy dzisiejszych warunkach nie jest zobowiązana do nawiązania komunikacji z Polską. Polska musiałaby przeto stworzyć takie warunki, w których otwarcie komunikacji byłoby możliwe. Niestety, o odnośnych projektach nic nie słyhać.-

Ten sam błąd popełnia prasa niemiecka, pisząc w sprawach kłajpedzkich i zapominając o istnieniu decyzji haskiej z 1932 roku. Gdyby niemieckie organy prasowe uwzględniły decyzję haską przy rozważaniu sprawy kłajpedzkiej, stosunki litewsko-niemieckie by się poprawiły.-

"Ukininku Patarejas" w sprawie stosunków polsko-litewskich. Radjo Kowieńskie z 30.VII.1935 r.: Organ litewskiej Izby Rolniczej "Ukininku Patarejas" pisze w sprawie stosunków polsko-litewskich, co następuje:

Prof. Paksztas zaproponował niedawno rozwiązanie sprawy stosunków polsko-litewskich wysuwając projekt podziału Litwy na trzy kantony: wileński, kowieński i kłajpedzki. Ten ciekawy projekt jest parcelacją Litwy. Prof. Paksztas sądzi, że skoro można było rozparcelować dwory litewskie, to dlaczegoż nie można rozparcelować całej Litwy. Cała trudność jednak polega na tem, że na parcelację tę nie zgadza się Polska. Dlatego też z projektu prof. Paksztasa nic nie wyszło.-

Drugi projekt wysunął dr. Bistras. Proponuje on nawiązanie stosunków z Polską, lecz żąda, by Polacy uznali sprawę wileńską za otwartą. Nie znalazł się jednak ani jeden Polak, któryby się zgodził pozostawić sprawę wileńską otwartą. Oświadczyli natomiast Polacy jednomyślnie, że w kwestji wileńskiej nie ustąpią ani na jotę i że uważają tę kwestję za rozstrzygniętą. Projekty te dały jedynie okazję korespondentom polskim na Litwie do uciechy, że oto na Litwie znajduje się coraz więcej "trzeźwych głosów" odnośnie stosunków polsko-litewskich.-

Wreszcie Polacy również wysunęli swe projekty w sprawie stosunków polsko-litewskich. W r.ub. Krakowski "Czas" zaproponował Litwinom stworzenie w Wilnie litewskiej enklawy. W r.b. lit. obszar- nik, Okulicz, powtarza ten projekt w "Kurj. Wil.". Powiada on, że Wilno jest drogie zarówno Polakom, jak Litwinom, gdyż spoczywają w

1. ZAGADNIENIA POLITYKI KULTURALNEJ.

"W sprawie Biuletynu" w sprawie projektu
tę w sprawie kwestji wileńskiej.
"Biuletyn Kulturalny" Nr. 9 z 31.VII.1933 r. Art. 1. "Kulturalne
si na dziedzicze". Streszczenie:

W sprawie polskiej kontynuowana jest polemika w sprawie sto-
sunków polsko-litewskich i kwestji wileńskiej. Wnikliwie i ciekawie
lecy przykłada się do podjęcia atomów z Litwy. Żeby
publicysta polski, Omulicz, który kilkanaście dni w tygodniu
litwie opublikował w "Kuryerze Wileńskim" artykuł, przedstawiający
stwierdzenie częściowe przez "Litwusów Litwy". Omulicz stara w możliwej
rozważaniu kwestji wileńskiej, wyciąga projekt wileńskiego w Wil-
nie Omulicz, w którym zostały powstanie rozważania litewskie. Wskazano
część miasta wileńskiego charakter eksterminacyjny. Na Górze Zamkowej
powstanie wileńska i litewska. Rozważanie litewskie w Wileń-
skiej Górze Zamkowej, przedstawia się pod
przyjęciem na część litewskie rozważanie, przedstawia się pod
litewskie rozważanie. Połączenie rozważanie (1) tej z Litwy
przebiega przy pomocy litewskich kół i innych litewskich środow-
isk kulturalnych. W warunkach takiego "rozważania" kwestji wileńskiej
przybywa nawiazanie do innych atomów między Polakami a Litwą, które
stanowią "wielką" niechęć, a może, niechęć.

Projekt autora ogólnego bardzo niejasny i niejasny.
jest całościowo. W Litwie nie może się zachodzić podoba do
mniejszej części. Przedstawienie sprawy wileńskiej musi być
rozważaniem kwestji: są Polacy i Litwini, czy też przeciwko nim?
Ponieważ kwestja ta sama przez się jest zupełnie niejasna, przez
drugą część tego projektu również nie należy się do dyskusji. Rezy-
gując części ogólnego i niejasnego podjęciem rozważania nie da się
przebiegać pomysł.

Jest rzeczą bardzo niejasną, że Polacy przy omawianiu sto-
sunków polsko-litewskich nigdy nie wychodzą z punktu, że Litwini sto-
sunki te wileńskie się rozważają. Ten punkt wyjściowy jest decy-
dujący. W tym celu, który ustalili, że Litwa przydar-
za się w warunkach nie jest odpowiednim do rozważania kulturalnego
z Polakami. Polacy muszą przede wszystkim takie warunki, których
ostatek kulturalny przybywa między. Nie należy o odnośnym projekcie
nie nie sądzić.

Tam sam błąd popełnia przez niechęć, przez w sprawie
kulturalnych i rozważanie o wileńskie błądki z 1933 roku.
Wtedy niemieckie organy prasowe uważały, że wileńska przy roz-
ważaniu sprawy kulturalnej, atomami litewsko-litewskie by się po-
przedziły.

"Uknieńskie" w sprawie "Uknieńskie" z 30.VII.
kulturalny i litewski "Uknieńskie" z 30.VII.
1933 r.; Organ litewski "Uknieńskie" z 30.VII.
w sprawie atomów polsko-litewskich, co następuje:

Prof. Rakas zapropnował przedtem rozważanie sprawy sto-
sunków polsko-litewskich wyciąga projekt pod tytułem Litwy na trzy
kolumny wileńskie, kulturalny i kulturalny. Ten ciekawy projekt jest
przedstawiający Litwy. Prof. Rakas sądzi, że skoro ma być rozważanie
litewskie, to głoszący nie może rozważać całej
litwy. Cóż, trudność jednak polega na tym, że nie rozważając to nie
zgodzić się Polacy. Dlatego też z projektu prof. Rakasa nie nie
wynieść.

Drugi projekt wysunął dr. Bistras. Proponuje on nawiazanie
atomów z Polakami, lecz sądzi, że Polacy omawiają sprawę wileńską za
obrotu. Nie należy się jednak ani jeden Polak, któryby się zgodził
rozważać sprawę wileńską. Oświadczył natomiast Polacy, że
pomysł, że w kwestji wileńskiej nie należy ani na to i że uwa-
żając kwestję rozważania. Projekt, że dany jedynie okaz
kulturalnym Polakom na dźwięk do dźwięku, że o to Litwie są
tę nie może być "rozważaniem" odnośnie atomów polsko-
litewskich.

W sprawie Polacy również wysunęli swe projekty w sprawie
atomów polsko-litewskich. W r. 1933. "Uknieńskie" rozważanie
litewskie w Wileńskim, kulturalny i litewski. W r. 1933. Litewski
nie, Omulicz, przedstawia ten projekt w "Uknieńskim". Powinno on
wielką część rozważania Polakami, jak Litwini, że są spoczywa w

w Wilnie serca: Piłsudskiego i Witolda. Proponuje więc Okulicz oddać Wilno we wspólne władanie Litwinów i Polaków, żądając wzajemnie bardzo niewiele, gdyż.....wyrzeczenia się niepodległości. W projektowanej enklawie litewskiej w Wilnie Litwini mogliby utrzymywać swą stałą delegację na gmachu delegacji wywiesiliby sztandar litewski, utrzymywaliby bezpośrednią komunikację z Kownem i t.d. Wzajemnie za to pan obywatel Okulicz nie żąda nawet unji, a tylko.... konwencji militarnej i politycznej.-

Kiedy w 1386 r. Polacy zamierzali zagarnąć Litwę, dali oni Jagielle Jadwigę i tron polski. Dziś jednak i tego nie trzeba: wystarczy, że w Wilnie biją serca Piłsudskiego i Witolda. Litwini mieć będą w Wilnie swą delegację, na górze Gedymina będzie powiewać flaga polska i litewska, zaś Polacy mieć będą z Litwą konwencję wojskową i polityczną, czyli dawną unję. P.Okulicz ostrzega jednak, że gdyby Litwini spróbowali od konwencji tych się uchylić i zechcieli być niepodlegli, natychmiast musieliby się z Wilna wynosić ze swymi sztandarami i delegacjami. O tych oryginalnych, a jednocześnie wesołych projektach przy okazji wypadnie powiedzieć nieco więcej.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WEWNĘTRZNEJ I ŻYCIE SPOŁECZNE.

K r o n i k a . -

Obchód rocznicy zajęcia przez Litwinów Wilna. Radjo Kowieńskie z 2.VII.1935 r.: Z.W.W. przygotowuje się do dorocznego obchodu, jaki się odbędzie 26 sierpnia r.b. rocznicy wkroczenia wojsk litewskich do Wilna w 1920 roku. Święto ma być przeniesione na dzień 1 września. Uroczystości odbędą się pod hasłem: nie tylko wytrwamy w walce wileńskiej, lecz jeszcze kilkakrotnie wzmocnimy swe siły.-

Sprawa sądowa Voldemarasa. "L.Žinios" Nr.162 z VIII.1935 r.: Jak wiadomo prof.A.Voldemars pociągnął do odpowiedzialności dr.J.Navakasa spowodu jego recenzji o książce Voldemarasa "Problemy litewskie".Sprawa ta będzie rozpatrywana jesienią r.b.

VIII. Z ŻYCIA LITWINÓW I PRASY LITEWSKIEJ W WILNIE.

"Vilniaus Rytėjus" o liczebności i sytuacji Litwinów w wileńskich./ c.d./"Vil.Ryt." Nr. 58/ z VII.1935 r./ Art.p.t. "Co robić". Streszczenie:

Innymi słowy prędzej czy później szkół prywatnych w Wileńszczyźnie bądź całkiem nie będzie, bądź też będzie ich całkiem mało. Zdaniem przedstawicieli władz oświatowych szkoły prywatne są luksem bez którego można się obejść. Pozatem oświadczyli oni niejednokrotnie, że nie chodzi im wcale o wynarodowienie niepolskiej ludności, a tylko o to, by dzieci rodziców, należących do mniejszości narodowych były wychowywane na lejalnych obywateli Polski. Przestrzegając takiej linii przedstawiciele władz oświatowych oświadczyli też niejednokrotnie, że nie stanowi dla nich różnicy, w jakim języku pobierają naukę w szkołach powszechnych. W związku z tem powstały publiczne szkoły litewskie, a w seminarjach nauczycielskich w Święcianach i Trokach wprowadzono język litewski, jako przedmiot obowiązkowy. Czy nauczyciele, kończący te seminarja dostatecznie znają język litewski? Niech o tem powiedzą częste wiadomości, jakie się ukazują w pismach litewskich na ten temat. Trudno zresztą wymagać, by człowiek, który kilka lat uczył się języka, jako przedmiotu, mógł prawidłowo mówić, czytać i pisać. Z taką znajomością języka litewskiego nie da się żadną miarą pomyśleć prowadzenie szkół litewskich, czy też litewsko-polskich. Nie do pomyślenia jest również wykładanie języka litewskiego, jako osobnego przedmiotu. Po ukończeniu wspomnianych seminarjów nauczyciele-Polacy musieliby jeszcze parę lat praktykować w szkołach litewskiej, prowadzonej przez dobrze umięjącego po litewsku kierownika i dopiero wtedy po złożeniu dodatkowych egzaminów mogliby pracować w szkole litewskiej.

w Wilnie serce: Pilsudskiego i Witolda. Proponują więc Gminie ob-
dąć Wilno we wspólne władanie Litwinów i Polaków, z wyjątkiem
terenu klasztoru, który... wyrzekając się niepodległości i w projekto-
wanej ankietach w Wilnie Litwini mogli utrzymać swoje sta-
biły bezpodległości komunisty z Kamenem i d. d. Wskazanie że to on ob-
sawami Gminie nie sądzą nawet ująć, z tyłu... komunisty milita-
nej i politycznej.

Kiedy w 1888 r. Polacy zamierzali zająć Litwę, dali oni
Litwinom jasną i prostą polską. Taki jednak i tego nie trzeba: wy-
starczy, że w Wilnie bije serce Pilsudskiego i Witolda. Litwini nie
będą w Wilnie ani delegacje, ani forte Godynia będą powołane Litwa
Litwina i Litwina, zaś Polacy będą a Litwa komunisty wojskowa
i polityczna, czyli sama Litwa. P. Gminie Litwini jednak, że gdyby
Litwini spróbowali od komunisty tych się oddać i zgodzić się do
podległości, natychmiast musieli się z Wilna wycofać ze swymi Litwini-
kami i delegatami. O tych tryumfalnych i jednoczących wesołych
projekciech przy okazji wypadnie powiedzieć nieco więcej.

III. ZAGADNIENIA POLITYKI WNEĘTRZNEJ
I ŻYCIJA SPOŁECZNEGO.

K r o t k a .

O b e c n e r o z m a r z e n i e z j e d n e j z p r a s z l i t w i -
n o w w i l n e . Redakcja Kulturalnego z 8.VIII.1935 r. z W.W. przygo-
towała się do dorocznego obchodu, jaki się odbył 26 sierpnia r. p.
rocznicy wkroczenia wojsk litewskich do Wilna w 1920 roku. Śmiało
być przewidziane na dzień i wrzesień. Uczestniczący obchodu się pod-
jął: nie tylko w Wilnie w Wilnie, lecz jeszcze w Litwie
nie wzmocniły swe siły.

S p r a w a s a d o w a V o i d e m a r s a . "Litwini" Nr. 1352
z VIII.1935 r. Jak wiadomo prof. A. Voldemars podjął do obchodu
nocci dr. J. Navakas spowodu jego rocznicy o katedrze Voldemarsa
w Litwie". Sprawa ta będzie rozpatrywana jesienią r. p.

VIII. ŻYCIJA LITWINÓW I PRASA LITWAŃSKA
W WILNIE.

"Vilniaus Rytorius" o litewskich i litewskich
z u s t a l i l i t w i n o w w i l n e k i e k . c . d . "Vil. Ryt."
Nr. 58 z VII.1935 r. Art. p. t. "Co robimy". Streszczenie:

Imeni słowa przedziś czy pódnieją zaskó przywzrosty w Wi-
lińskach. Wszakże nie będzie, bądź też będzie ich całkiem ma-
ło. Edycją przedstawieli wiedza oświatowych zaskó przywzrosty są jak-
żnaw bez którego można się obejść. Rozszerzenie oświaty oni nie jedno-
krotnie, że nie chodzi im wcale o wywarowanie niepolitycznej i jedno-
wyci być wychowane na litewskich opytali Polaki. Przeszły
takiej litw przedstawieli wiedza oświatowych oświaty oni nie jedno-
krotnie, że nie stanowi dla nich różnicy, w jakim języku podają-
ją naukę w szkołach powszechnych. W związku z tem powstały publicznie
zaskó litewskie, a w związku z tem powstały publiczne
Troskach wychowane język litewski, jako przedmiot obywatelski. Czy
naukowcy, którzy do nich nie należą, dostatecznie znają język litewski?
Niedługo o tem powołany będzie wydział, który się zająć w piśmie
litewskich na ten temat. Tegoż kierunku wyrażać, by oświaty, który
Kilka lat temu się języka, jako przedmiot, mógł przewidzieć
czynie i pisać. Z taką znajomością języka litewskiego nie do tego
na miarę powzięć prowadzenia zaskó litewskich, czy też litewsko-
polskich. Nie do pomysłami jest również wykładanie języka litew-
skiego, jako osobnego przedmiotu. Po ukonczeniu wspomnianych seminar-
jów naukowcy-Polacy musieli by języka parę lat praktykować w szko-
le litewskiej, prowadzonej przez Polaka ującego do litewski kie-
rowania i dopiero wtedy po oświeceniu doświadczeni sążniewo mogli by
przebrać w szkole litewskiej.